

amelyeket nem tilt az adatvédelem. A kapcsolattartás másik része személyes. Nem dolgozunk túl sokan az uniós hungarológia területén, lényegében mindenki ismer mindenkit, s így – ha akar – kapcsolatba is kerülhet vele. A hungarológiai összejövetelek bizonyára nem válnának feleslegessé, hanem inkább intenzívebbé válnának azzal, ha rendszeres tájékoztató/érdeklődő elektronikus postai kapcsolat alakulna ki az NHK és a külföldön dolgozó hungarológusok között (címem: pal.dereky@univie.ac.at). Azt hiszem, hogy az NHK (és társintézményei) egyes döntéseinek az előkészítésében sem ártana kikérni a véleményünket. A gyors, mindenoldalú információáramlást nem helyettesítik a ritkán megjelenő hungarológiai periodikumok és a ritkán megrendezett tanácskozások. A mindenoldalú transzparencia megteremtése az állandó, a folyamatos kapcsolattartás révén nem valami különleges dolog, hanem életszükséglet, legalábbis a sikeres munkálkodás alapfeltétele.

„Dum Roma deliberat Saguntum perit”

AMEDEO DI FRANCESCO

Tisztelt Konferencia! Egy *captatio benevolentiae*-re van szükségem, azért, mert nem tudtam elkészíteni felszólalásom írott szövegét. S főleg azért is, mert egy hungarológus barátomnak adtam a Hungarológia c. folyóiratot tegnap, mert írta az előadását, úgyhogy legalább ebből a szempontból már eredményes az én hozzászólásom. Mégis és annak ellenére, hogy nem tudok rendszerbe foglaltan hozzászólni, mindenesetre remélem, hogy nem lesznek teljesen haszontalanok a szavaim.

Egy szétválasztással szeretném kezdeni. Megkülönböztetném a módszert a tartalomtól. Mit akarok mondani? Azt akarom mondani, hogy pl. nem több mint három-négy éve ez a típusú konferencia nagyon fontossá vált, de miért? Éppen mert akkor már lehetett komolyan dolgozni és tényleg véleményt cserélni a hungarológiáról és a hungarológiai problémákról. Mégis, az ilyen típusú konferenciáknak is vannak határai, mert ez szerintem csak az első lépés a problémák megoldása felé. Így felmerül a kérdés, itt tudunk-e valamit dönteni? Vagy máshol lehet dönteni? És mi történik a konferenciánk után? Marad ez a helyzet? Persze mindnyájan folytatjuk a munkánkat és tudjuk, hogy a hungarológia, hála istennek, létezik a mi munkánk alapján és miatt. De a következő konferenciánk alkalmából mire készülünk és közben mi történik? Most Szörényi László

emlegette a bolognai esetet. Persze közelebb van hozzám az a helyzet, nagyon jól ismerem, és azt lehet mondani, hogy sajnos nemcsak ott történt meg vagy történik most is az ilyesmi. Úgyhogy ha a hungarológia még létezik, nagyon jól ismerjük miért, hogyan és kik miatt. Zárójelben mondom, hogy nincs polémia a szavaimban, akkor is, ha valami rosszul hangzik, én mindig konstruktív szándékkal mondom és pozícióimból adódóan törekszem rá, hogy konstruktívan tudjak cselekedni is.

Szerintem itt egy *komplexum minoritátisz* előtt állunk. Mert tulajdonképpen még mindig mi találkozunk, és még mindig mi vitatkozunk a hungarológiáról. Szóval tudnám parafrázálni Szegedy-Maszák Mihály előadásának a címét. Én nem azt mondanám, hogy van, ami nincs, én azt mondanám, kincs, ami nincs. A hungarológia kincs ebből a szempontból, nem? Kie a hungarológia? A magyaroké? Csak a magyaroké? És ha a külföldieké is, kik a külföldiek? Csak a határontúli magyaroké vagy az igazi külföldieké is, akik életüket szentelték a magyarságtudománynak.

Természetesen mindenki tud hasznosan dolgozni a magyarságtudomány területén, de itt nagyon konkrétnek kell lennünk. Nem retorikai játékokról kellene hogy szó legyen, itt nem szép előadásokról kellene, hogy szó essék, hanem tettekről, tényekről. Természetesen nem hagytam figyelmen kívül a Hungarológiában megjelent három tanulmányt sem. Három dolgot szeretnék csak idézni a három tanulmányból. Kissné Pap Margit tanulmányából, hogy ő is látja, hogy a nemzeti változatok kialakulása is megtörtént és akkor természetesen meg kell különböztetnünk ezeket, mert a hungarológia mást jelent Amerikában, mást Európában, és mást a Kárpát-medencében. Ez is lehet egy kiindulópont. Mit jelent, melyek a külföldi hungarológiának az igényei? Fazekas Tibornál láttam, és nagyon érdekesnek találtam a rémségek kicsiny boltját, ez nagyon jó, és nagyon konkrét kiindulópontot látok benne. Természetesen a Jankovics-Monok féle felfogás is nagyon fontos és hasznos. A feladatokról van szó, és nemcsak a fogalomról. Mert talán két típusú hozzászólást kéne csinálni, nem? Az egyik a fogalom, és az akkor egy igazán tudományos vagy elméleti jellegű konferencia lehet, vagy egy másik típusú konferencia, vagy kerekasztal, ahol éppen a problémákról beszélünk. Találni kéne egy olyan pontot, ahol együtt tudunk haladni. Szerintem tényekre van szükségünk, mert „Dum Roma deliberat Saguntum perit” vagyis „Míg Róma tanácskozik, Saguntum elvész”. Remélem persze, hogy nem. Vannak kritikus helyzetek a hungarológiával kapcsolatban. Fontos és hasznos, hogy mi itt tanácskozunk, de nemcsak javaslatokat hanem konkrét lépéseket is kell tennünk. Mindenesetre mi a hungarológia terén nemzetközileg is

jegyzett eredményeket tudtunk felmutatni. Csakhogy abban is dönteni kellene, hogy kitől függenek a konkrét lépések. Nagyon röviden egy ismert olaszországi példát szeretnék mutatni. Mindannyian tudják, hogy Olaszországban kétfajta rendőrség van, a policia és a carabinieri, és a maffia gyarapodik, mert nincs megfelelő kapcsolat a két rendőrség között. Mit jelent ez? Ez azt jelenti, hogy ha jön a finác is, akkor teljes a zűrzavar. Megmondom, mire célok: természetesen szükség van a rendőrségre, szükségünk van a másik típusú rendőrségünkre is, de mindenkinek legyen meg a saját feladata, s ne legyen köztük konkurencia. Persze túl naiv szavakat használok most, de néha a naiv magatartás talán erőt is jelenthet. Mindenesetre fontos, hogy mindnyájunk számára legyen biztos, hogy a hungarológia befektetés. Később lehet beszélni a hungarológia fogalmáról és feladatairól, de itt egy módszert kéne találni. A különböző fórumokon meg kellene találni a helyeket, az embereket és bizonyos konkrét feladatokat. Harminc év után feleslegesnek tartom, hogy még egyszer elmondjam a véleményemet, a hungarológiai koncepciómról. Nem személyes dologról van szó, hanem ahogy Tverdota György említette a frankofóniát. Nem hiszem, hogy Franciaországban beszélnek a frankofonia fogalmáról. Az létezik. Vagy említhetném Olaszországban az italianisztikát. Az van, problémái természetesen léteznek és azokról kell beszélünk, azokról kell vitatkoznunk. Szegedy-Maszák Mihály azt mondta – ha jól emlékszem –, hogy talán többen tanulnak románul, mint finnül. Tudom, mire céloz. Ellenkező példát is tudnék idézni, mert a hungarológia nem egy, hanem több tudomány. A nápolyi tapasztalatom az – és most nem negatív példát idézek, mert nagyon jó a nápolyi hungarológia –, hogy vannak tanulók, diákok, hallgatók, akik magyar-finn szakot végeznek és vannak diákok, hallgatók, akik más irányban vagy más okok miatt foglalkoznak a magyarságtudománnyal. Néha bizony úgy tűnhet, hogy többé már nem érdekes ez a finnugor rokonság. De az is biztos, hogy olykor hasznos is lehet. Újvidéki kollégám, Bányai János beszélt a komparasztikáról. Én is komparatista vagyok sok szempontból, és persze abból a szempontból is létezik a hungarológia. Abból a szempontból is, de nem kizárólagosan. Ezért ismételtelen mondom, hogy egyszer tisztázni kellene, hogy kik döntenek a hungarológia terén. Szóval az a benyomásom, hogy túlságosan magyar, sokszor kizárólag magyar szemszögből nézik a hungarológiai helyzetet és problémáit. A magyarországi és magyarok közötti problémák miatt alakulnak ki bizonyos dilemmák a hungarológiában is. Ezzel természetesen nem azt akarom mondani, hogy kell hogy létezzen egy nem magyarországi hungarológia is. Isten ments. Csak

azt akarom mondani, hogy vannak más típusú igények is, és ezekkel is szembe kell néznünk, ezekre is megoldást kell találnunk. Nem elvont módon, hanem konkrétan a problémákra és azok megoldására koncentrálva.

Más típusú propagandát kell csinálnunk, és a különböző, igazán fontos nemzetközi fórumokon jelen kell lennünk a hungarológia nevében. Ez is nagyon fontos és számtalan pozitív példát tudnék idézni ebből a szempontból. Arról akartam beszélni, ami meggondolandó számomra is, de nagyon remélem, hogy egyre konkrétabbak lehetünk ezen a téren. Köszönöm szépen a figyelmet.

Szakma vagy politika?

EÖRY VILMA

A *Hungarológia* 2000/1–2. számának vitaanyagában, valamint a konferencián elhangzott előadásokban sok más kérdés mellett többször előfordult a hungarológia elméleti, de még inkább praktikus: szervezeti, gazdasági, személyi jellegű gondjaival kapcsolatban a hungarológiai tevékenység és a politika kapcsolata. Miközben az az elképzelés, amely szerint a hungarológiának a politikától független területként kellene működnie, valószínűleg csak utópia lehet, szeretném kicsit megvilágítani, mi lenne a hungarológia számára még elfogadható, racionális arány e két terület érintkezési pontjain.

Mindjárt leszögezem, hogy mint hungarológus (öt évig voltam nyelvész vendégtanár Prágában, s ez önmagában is hungarológussá avatja némileg az embert) közeledem a kérdéshez, tehát némi természetes elfogultsággal, de a gondolatmenet során megkísérlem a racionális megoldások keresését.

Érdeemes abból kiindulnunk, hogy mi is a hungarológia mint „tudomány” és mint tevékenységi rendszer feladata, célja, ahogy ezt vitaanyagában Jankovics József és Monok István is tette, hiszen így maradunk közel a mindennapi hungarológiai tevékenységhez (s talán éppen ennek alapján fogalmazható meg a definíció is, hiszen egyre inkább úgy látszik, hogy a hungarológiát éppen céljai határozzák meg a magyar tudományosságon belül, így nem is „tudomány” a szó szoros értelmében, hanem inkább szakma, amely különböző tudományterületek eredményeit vonja össze bizonyos célok elérése érdekében). Ez a feladatrendszer a következőképpen foglalható össze: a hungarológia legtágabban vett feladata a